

RIJKSVAKBONDEN
NCF Juvox VPW VCPS

Pensioen Nieuwsbrief
AC Rijksvakbonden
Vertrouwen komt te voet &
gaat te paard

Angelique Kansouh
Sabrina Watson

Februari 2014

Inhoudsopgave

0. Voorwoord	03
1. Veranderingen in je pensioen in 2014	04
2. Pensioenplannen voor 2015	06
3. Hoe kunnen we zo gezond mogelijk met pensioen gaan	08
4. Hoe zit het met solidariteit en doorsneepremie	10
5. Wist je dat	12

0.

Voorwoord

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard

Er zit een gat tussen de pensioenverwachtingen en de pensioenuitkomst. Deelnemers zijn bijvoorbeeld in 2013 onaangenaam getroffen door de allerlaatste noodgreep die ABP moest doen om de financiële gezondheid te herstellen: korten van je pensioen met 0,5%. Dit voedt mede het gedaalde vertrouwen in pensioenfondsen.

Over de onzekerheden wordt nu steeds meer gecommuniceerd. Want als je weet waar je aan toe bent, kun je je daarop (enigszins) voorbereiden en je verwachtingen aanpassen.

We beginnen deze 1^e Pensioennieuwsbrief van 2014 positief. “Een half ei is beter dan een lege dop”.

5 jaar na de financiële crisis is de dekkingsgraad voor ABP voldoende hersteld. **De noodgreep van vorig jaar, het korten, wordt ongedaan gemaakt.** Niet met terugwerkende kracht. Maar in april 2014 wordt de 0,5% weer aan het opgebouwde pensioen toegevoegd. Een klein stapje.

Actieve deelnemers en werkgevers blijven in 2014 nog wel de herstelopslagpremie (3%) betalen. Dit was ook 1 van de herstelmaatregelen net zoals het niet-indexeren. Beide maatregelen blijven op dit moment nog nodig om de dekkingsgraad op koers te houden.

Verder in de nieuwsbrief aandacht voor wijzigingen in de AOW.

Het kabinet komt ook in 2014 met diverse voorstellen. Waarom? Door de vergrijzing neemt het aantal mensen die recht hebben op AOW toe met ongeveer 2 miljoen. Nu staan er tegenover elke AOW-er 4 werkenden. In 2040 is dat gedaald tot 2 werkenden. Dit betekent dat minder mensen de uitgaven voor de AOW moeten opbrengen. Terwijl de kosten van de AOW naar verwachting oplopen van Euro 30 miljard nu, tot ongeveer Euro 50 miljard in 2040.

Meer info over de veranderingen in 2014 en plannen voor 2015, lees je in deze Nieuwsbrief.

1.

Veranderingen in je pensioen in 2014

Goed nieuws: je wordt niet meer gekort!
De korting van 0,5 die vorig jaar april werd ingevoerd omdat het pensioenfonds te weinig geld in kas had, wordt ongedaan gemaakt!

- Ongedaan maken korting 0,5% van 2013**
 Op 1 april 2013 zijn alle pensioenen (aanspraken en opbouw) gekort met 0,5%. Deze korting wordt in april 2014 beëindigd. Eind 2013 was de dekkingsgraad gestegen tot 105,9%. Dit is 1,7%-punt hoger dan het vereiste minimum van 104,2%. Daarom heeft het ABP-bestuur besloten om de 0,5% waarmee de pensioenen in 2013 zijn verlaagd, op 1 april 2014 weer aan de opgebouwde pensioenen toe te voegen.
- Versobering van je pensioenopbouw** per jaar van 2,05% (franchise Euro 10.950) naar 1,95% (franchise Euro 11.150)
 Dit geldt alleen voor je pensioen dat je vanaf 1/1/2014 opbouwt. Er verandert niets aan het pensioen dat je al hebt opgebouwd vóór 1/1/2014. Voor gepensioneerden geldt deze versobering dus niet.

Je pensioenrekenleeftijd wordt hierdoor verhoogd van 65 naar 67 jaar.
 Let op: Bij ABP KeuzePensioen bepaal je zelf op welk moment je tussen je 60e en 70e met pensioen wilt. Wil je eerder met pensioen dan je 67^e, dan zal wel je pensioen lager uitkomen. Wil je later met pensioen dan je 67^e, dan zal je pensioen dus hoger worden.
 Financieel gezien moet je er bij pensionering wel op letten dat je je AOW-uitkering niet meer op 65 jarige leeftijd ontvangt. Hierdoor zal het financieel gezien steeds onaantrekkelijker worden om eerder met voltijd pensioen te gaan.

Wat is franchise?

Dat deel van je salaris waarover geen pensioen wordt opgebouwd. Dit bedrag wordt van je loon afgetrokken voordat de pensioenpremie berekend wordt. Er wordt alleen pensioenpremie betaald en pensioen opgebouwd over het deel van het salaris dat boven de franchise ligt.

Wat is pensioenrekenleeftijd?

Dit betekent dat ABP per 1/1/2014 bij het vaststellen van de premie en het berekenen van je toekomstige pensioen ervan uitgaat dat je pensioen ingaat op je 67e. Tot nu toe ging ABP bij alle berekeningen uit van een pensioenrekenleeftijd van 65 jaar.

Vervolg

Veranderingen in je pensioen in 2014

➤ **Daling van je pensioenpremie door de versoering van je opbouw**

De pensioenpremie bedroeg in 2013 25,4% van het pensioengevend salaris. Vanaf 1-1-2014 daalt deze premie naar 21,6%. Ongeveer twee derde van deze premie betaalt de werkgever, ongeveer een derde betaalt de werknemer. Door de daling ontvangen werknemers in 2014 iets meer nettoloon. Daartegenover staat wel de versoerde opbouw zodat je langer zult moeten doorwerken om hetzelfde pensioenresultaat te krijgen.

Waarom premieverlaging en geen indexatie?

Gepensioneerden kunnen hierop verbaasd reageren. Waarom hoeven werknemers minder premie te betalen terwijl de pensioen niet kunnen worden geïndexeerd?

Dit staat echter los van elkaar. Het besluit om de pensioenpremie te verlagen volgt uit de versoering van de pensioenopbouw. Een werknemer bouwt dus vanaf 1 januari dit jaar minder pensioen op en betaalt daarvoor (in de vorm van pensioenpremie) een lagere 'prijs'.

Het indexatiebesluit daarentegen hangt af van de financiële positie van ABP (de dekkingsgraad). Aangezien het herstel nog broos is, is door ABP besloten om niet te indexeren. Om dezelfde reden is ook besloten dat werknemers en werkgevers nog wel steeds blijven betalen aan de 3% extra herstelopslagpremie. Ook dit is nog niet opgeheven.

Wat is indexatie?

Verhoging van je pensioen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Indexatie is alleen verantwoord als het ABP-bestuur vindt dat de financiële positie van het fonds dit toelaat. De gemiste indexatie over 2008 t/m 2013 bedraagt inmiddels 9%.

De laatste indexatie was in 2009 namelijk 0,28% (prijzen gingen met 1,2% omhoog)
Over 2010 0% (prijzen gingen met 1,3% omhoog)
Over 2011 0% (prijzen gingen met 2,3% omhoog)
Over 2012 0% (prijzen gingen met 2,5% omhoog)
Over 2013: korten van het pensioen met 0,5% (prijzen gingen met 2,5% omhoog)

➤ **Verhoging AOW-leeftijd**

De AOW-leeftijd wordt [in 2014 met 1 maand verhoogd](#). De AOW-leeftijd is dan 65 jaar en 2 maanden. De AOW-leeftijd gaat stapsgewijs omhoog. Vanaf 1 januari 2014 krijg je de AOW-uitkering 2 maanden na de dag waarop je 65 jaar wordt. Na 2014 gaat de AOW-leeftijd verder omhoog. Het kabinet wil de [AOW-leeftijd na 2015 sneller verhogen](#): naar 66 jaar in 2018 en 67 in 2021.

➤ **Hogere AOW als beide partners een eigen huis hebben**

Samenwonende AOW-ers die beiden nog een [eigen koop- of huurwoning hebben, krijgen in de toekomst 70% AOW](#). Nu krijgen deze ouderen een lagere AOW-uitkering van 50%. Dit staat in het [wetsvoorstel tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet](#). De wijziging zal naar verwachting op 1 mei 2014 in gaan. Maar geldt met terugwerkende kracht tot 1 februari 2014.

2.

Pensioenplannen voor 2015

- Het kabinet wil een **verdere versobering van de pensioenopbouw** vanaf 2015 met een maximum opbouwpercentage van 1,875% per dienstjaar. Dit moet dan wel gepaard gaan met een verlaging van de pensioenpremies, zo beoogt het kabinet. Lukt dat niet dan is dat vooral nadelig voor de jongere generatie maar ook zullen de geraamde extra belastingopbrengsten en de door het kabinet beoogde stimulans voor de economie in gevaar komen.

- **Verhoging AOW leeftijd**
Het kabinet wil de [AOW-leeftijd na 2015 sneller verhogen](#): naar 66 jaar in 2018 en 67 in 2021.
- **Partnertoeslag vervalt**
De partnertoeslag vervalt in 2015. Mensen die op of na 1 januari 1950 geboren zijn, ontvangen geen partnertoeslag meer. In de [brochure Toeslag AOW stopt in 2015](#) vind je meer info.
- **Afschaffen partnertoeslag bij hoog inkomen**
Het kabinet wil de [partnertoeslag AOW voor mensen met een hoger inkomen in 3 jaar afbouwen](#). Vanaf 1 januari 2015 wordt de toeslag afgebouwd. Dit staat in een wetsvoorstel dat in juli 2013 is ingediend bij de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel goedgekeurd. Het ligt nu ter behandeling in de Eerste Kamer.
- **Lagere AOW bij samenwonen**
Het kabinet wil de hoogte van de AOW aanpassen als een AOW-er samenwoont met 1 of meer volwassenen. Dit geldt ook als iemand samenwoont met eerste graad bloedverwanten, zoals ouders en kinderen. De AOW-uitkering wordt waarschijnlijk per 2015 verlaagd naar 50% van het minimumloon. Daarmee is dit bedrag even hoog als de AOW-uitkering voor gehuwden. De wijziging zal o.a. gelden voor mensen die vanaf 2015 voor het eerst AOW ontvangen en voor AOW-ers van wie de huishoudsituatie wijzigt. Hiervoor moet het kabinet de wet wijzigen. Daarvoor wordt nog een wetsvoorstel ingediend, dat de Tweede en Eerste Kamer moeten behandelen.

Wat betekent een lager opbouwpercentage?

Dat vooral jongeren het risico lopen onvoldoende pensioen op te bouwen. De regering gaat er bijvoorbeeld onvoldoende vanuit dat je werkloos kunt worden. Daarnaast gaat de regering er ten onrechte van uit dat je pensioen jaarlijks geïndexeerd wordt. De afgelopen jaren is dat bijvoorbeeld niet gebeurd. Verder is ook niet gegarandeerd dat je lagere opbouw automatisch leidt tot een lagere betaling van je pensioenpremie. Maar ook als die wel omlaag gaat, is er een risico want ...

... “pensioen zit in het reptielenbrein”

Pensioen regelen is zoiets als op dieet gaan: dat komt morgen wel. Maar na morgen is er weer een morgen. We zijn er niet zo goed in om beslissingen te nemen voor de lange termijn. Dus wat doen de meeste werknemers als ze maandelijks minder automatisch sparen voor hun pensioen, maar wel een lagere pensioenpremie gaan betalen? Dan geven ze het extra geld dat ze netto overhouden, gewoon uit. Dát doel van de kabinetsplannen, zal dan ook wel worden gehaald: de economie zal ervan profiteren als de pensioenpremies omlaag gaan. Maar je koopt ook problemen voor de toekomst. Want uiteindelijk zal de overheid iets moeten doen als een grote groep ouderen straks onder de armoedegrens terecht komt.

Vervolg

Pensioenplannen 2015

➤ **Nieuw financieel toetsingskader (ftk):**

Dit ftk handelt over het financiële beleid, de premierekenregels en eventuele zekerheidsnormen. Het kabinet is nog steeds (met de nodige vertragingen) bezig met het vaststellen van de nieuwe financiële spelregels voor pensioenfondsen. In het nieuwe ftk staat bijvoorbeeld hoeveel beleggingsrisico fondsen mogen nemen en hoe ze hun vermogen en uitkeringen mogen berekenen. Dat is weer belangrijk voor de vaststelling van de financiële gezondheid (de dekkingsgraad) van de pensioenfondsen en de pensioenpremie. Het kabinet verwacht dat de wet- en regelgeving vóór de zomer bekend is.

➤ **Nieuwe pensioenregeling per 1/1/15?**

Voor een nieuw ABP pensioencontract is het nodig dat de nieuwe spelregels bekend zijn. Aangezien dit ftk pas rond de zomer helder is, is het de vraag of een nieuw ABP pensioencontract per 1/1/15 haalbaar is. Hierbij kijkt de Pensioenkamer, die bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, naar de inhoud van de regeling, en het ABP-bestuur naar de uitvoerbaarheid daarvan. In de Pensioenkamer zit onze vakbondsbestuurder Marianne Wendt.

3.

Zo gezond mogelijk met pensioen

Dat je officieel niet meer hoeft te werken, wil niet zeggen dat je direct moet stoppen. Je kan blijven werken bij dezelfde baas, ergens anders of voor jezelf. Volledig, een paar vaste dagen per week of af en toe. Als je ABP KeuzePensioen krijgt, mag je bijverdienen zonder dat dit gevolgen heeft voor je pensioen.

De gemiddelde pensioenleeftijd liep in 2013 verder op tot 63,9 jaar. Het aandeel werknemers dat tussen 60 en 65 jaar met pensioen gaat, neemt de laatste jaren sterk af: van 70% in 2008 tot 46% in 2013. In dat jaar was 48% op het moment van pensionering 65 jaar of ouder

Hoe kunnen we zo gezond mogelijk met pensioen gaan?

Abrupte pensionering en het oprekken van de datum waarop dat gebeurt, kennen een aantal bijwerkingen. Het dwingt mensen om te lang voltijd te werken en houdt geen rekening met het verminderde mentale en fysieke reservevermogen op oudere leeftijd.

Gefaseerd pensioneren past beter:

1. het schokeffect neemt af, en daarmee de negatieve gezondheidseffecten die daaruit volgen. De topsport die fulltime werken op hogere leeftijd wordt, kan door geleidelijk te minderen goed worden afgebouwd.
2. Helemaal stoppen met werken gebeurt later. In deze periode van gefaseerd pensioneren kan je bewuste keuzes maken over de nieuwe invulling van je dagelijkse activiteiten en je sociale relaties.
3. Uit wetenschappelijk onderzoek in Australië blijkt dat de globale gezondheid van mensen die geleidelijk stopten met werken na een jaar bijna 15% beter is dan die van mensen die abrupt ophouden. Het onderzoek legt tevens een verband tussen de keuzevrijheid die mensen hebben bij het kiezen van een passend pensioentraject en de positieve gezondheidssuitkomsten.

De huidige PAS-regeling bij de rijksoverheid is dus een uitstekend middel om het zgn. 'schokeffect' te dempen. En denk ook aan deeltijdkeuzepensioen. Dit kan vanaf je 60°. Hiermee stel je gelijk je voorwaardelijke pensioenrechten veilig.

Vervolg

Zo gezond mogelijk met pensioen

Wanneer heb je recht op je voorwaardelijk pensioen?

Je hebt daar recht op als je:

- tot 1-1-2023 onafgebroken in dienst blijft bij een werkgever die bij ABP is aangesloten (of als je vóór 2023 met pensioen gaat)
- én zowel op 31-12-2005 als 1-1-2006 (gedeeltelijk) in dienst was bij een werkgever die bij ABP is aangesloten.

Wat betekent 'onafgebroken'?

Onder 'onafgebroken' wordt verstaan:

- een onderbreking van minder dan 2 maanden
- een wachtgeld- of ontslaguitkering van minder dan 18 maanden
- een invaliditeitspensioen/arbeidsongeschiktheidspensioen van minder dan 5 jaar
- na de onderbreking moet je weer in dienst zijn bij een werkgever die bij ABP is aangesloten

Wat gebeurt er als je met deeltijdpensioen gaat?

Wanneer je met ABP KeuzePensioen gaat en je voldoet aan bovenstaande voorwaarden, wordt op dat moment het bedrag aan voorwaardelijk pensioen opgeteld en uitbetaald met je ABP KeuzePensioen. Het percentage dat je met deeltijdpensioen gaat, bepaalt het percentage van het voorwaardelijk pensioen dat je ontvangt. Ga je met een percentage van 10% met deeltijd ABP KeuzePensioen, dan wordt ook 10% van het bedrag aan voorwaardelijk pensioen bij jouw deeltijdpensioen opgeteld en uitgekeerd. Je behoudt het uitzicht op de resterende 90% van het voorwaardelijk pensioen.

Uit dienst na de eerste deeltijdpensionering

Wanneer je uit dienst gaat na je eerste deeltijdpensionering (je raakt bijvoorbeeld arbeidsongeschikt of onvrijwillig werkeloos), dan wordt het dan nog resterende voorwaardelijk pensioen, opgeteld en uitgekeerd bij jouw ABP KeuzePensioen.

En wist je dat?

Met pensioen maar je wilt nog wel iets (vrijwillig) doen?

Op <http://www.leefjepensioen.nl/> kan iedereen o.a. oproepen doen waarin je diensten aanbiedt of vraagt. In feite brengt de site vraag en aanbod bij elkaar. Die oproepen kunnen enorm variëren.

Coaching en begeleiding wordt bijvoorbeeld veel gevraagd en aangeboden.

4.

Hoe zit het met solidariteit en de 'doorsneepremie'

Het onderwerp doorsneepremie blijft in 2014 de aandacht hebben. Solidariteit tussen deelnemers is een wezenskenmerk van het ABP pensioen. De doorsneepremie levert echter **2 vormen van structurele herverdeling** tussen groepen op. Dat kan tot protesten kunnen leiden en de solidariteit ondermijnen. Het gaat om 2 overdrachten:

1. Van jong naar oud
2. Lagere levensverwachting naar hogere levensverwachting: oftewel mannen naar vrouwen en lager opgeleiden naar hoger opgeleiden.

Iedereen, ongeacht zijn leeftijd betaalt dezelfde pensioenpremie (als percentage van het salaris) en krijgt dezelfde pensioenopbouw. Alleen is deze pensioenpremie voor iemand jonger dan 45 jaar eigenlijk te hoog en betalen ouderen eigenlijk te weinig. Als je jong bent kunnen immers de ingelegde premies nog lang rendement maken. En hoe ouder je bent, hoe minder de premies opbrengen.

Voorbeeld: Om straks Euro 100 ouderdompensioen te krijgen is de premie voor een 20 jarige man Euro 360 en voor een 60 jarige vrouw Euro 1.340. In het systeem van doorsneepremie betalen beiden ca. Euro 800.

Van jong naar oud

De premies die een werknemer als jongere te veel betaalt, krijgt hij aan het eind van zijn loopbaan weer terug, is de gedachte. Deze interne subsidiering van oud door jong hoeft geen bezwaren te hebben voor degenen die binnen het pensioenstelsel blijven: tegenover

het 'te veel' betalen als jonge werknemer staat het 'te weinig' betalen als oudere werknemer.

Dit mechanisme treedt echter niet op als je niet je hele leven bij 1 pensioenfonds aangesloten blijft. Bijvoorbeeld omdat je op latere leeftijd de stap zet als zelfstandige of richting de marktsector vertrekt waar geen doorsneepremie geldt. Je ondervindt als jongere dan wel de nadelen van het meebetalen aan het pensioen van ouderen zonder daarvan op latere leeftijd de voordelen te ondervinden.

Van mannen naar vrouwen

Vrouwen leven gemiddeld langer dan mannen. Vrouwen ontvangen als groep dus over een langere periode een pensioenuitkering, maar betalen dezelfde premie. Dit leidt tot een inkomensoverdracht van mannen naar vrouwen. De verwachting is overigens dat deze impliciete subsidiestroom tussen mannen en vrouwen geleidelijk aan minder zal worden. Waar het verschil in pensioenjaren momenteel nog 3 jaar is, zal dat naar de huidige inzichten op termijn verminderd zijn tot ongeveer 1 jaar.

Van laagopgeleiden naar hoogopgeleiden

Een ander verschil in verwachte levensjaren is er tussen laag- en hoogopgeleiden. Vooral door een verschil in leefgewoonten hebben degenen met een lagere opleiding gemiddeld genomen een kortere levensverwachting. Op dit moment kunnen degenen met een hogere opleiding gemiddeld genomen uitzien naar een pensioenduur van ruim 21 jaar, terwijl dat voor de lager opgeleiden ruim 17 jaar is.

Vervolg

Solidariteit en de doorsneepremie

Dan maar afschaffen?

Steekproef 2013 SEO Economisch Onderzoek)

- 71% van de mannen vindt het geen probleem dat zij meebetalen aan de pensioenen van vrouwen
- Van de laagopgeleide geïnterviewden vindt 33% dat hoogopgeleiden meer premie moeten betalen. 53% vindt het geen probleem dat zij meebetalen aan de pensioenen van hoogopgeleiden.
- Van de werkenden onder de 35 jaar heeft 52% geen bezwaar tegen de doorsneepremie.

Het afschaffen van de doorsneeproblematiek is nadelig voor deelnemers die al een deel van hun pensioen onder deze systematiek hebben opgebouwd. Immers, deze mensen hebben de lasten van de doorsneesystematiek al volledig ondervonden (lage opbouw, gegeven de ingelegde premie aan het begin van de loopbaan), maar profiteren niet meer van de baten (hoge opbouw, gegeven de ingelegde premie aan het einde van de loopbaan). Het verlies van deze impliciete pensioenrechten vertegenwoordigt een waarde van bijna honderd miljard euro, wat overeenkomt met ca. 9% van het totale aanvullende pensioenvermogen.

Het is de vraag of het wenselijk is om nu iets te doen aan de doorsneepremie omdat het een extra last zou betekenen in tijden dat pensioenen toch al onder druk staan (broos financieel herstel, gebrek aan indexatie, hoge premies etc.).

5.

Wist je dat ...?

De uitbetaling toeslagen op 1 rekeningnummer gebeurt?

Krijg je meer toeslagen en ontvang je die op verschillende rekeningnummers? Dat kan sinds 1 december 2013 niet meer. Vanaf die datum moet je [1 bankrekeningnummer](#) hebben waarop de Belastingdienst geld kan storten.

Het maximale belastingtarief hypotheekrenteaf trek omlaag gaat?

Vanaf 2014 daalt het maximale belastingtarief waartegen [hypotheekrenteaf trek](#) kan worden afgetrokken met 0,5%.

(Sinds 1 januari 2013 komen alleen nieuw afgesloten hypotheekleningen die binnen 30 jaar minimaal annuitair worden afgelost in aanmerking voor hypotheekrenteaf trek).

Er nieuwe voorwaarden gelden voor de huurtoeslag?

Vanaf 2014 gelden er andere voorwaarden voor de [huurtoeslag](#). Of en hoeveel huurtoeslag je krijgt hangt af van je inkomen, je woonsituatie en je leeftijd.

Het verplicht eigen risico zorgverzekering Euro 360 wordt?

Vanaf 2014 is het [verplicht eigen risico van uw zorgverzekering](#) Euro 360. Dit eigen risico geldt voor alle verzekerden vanaf 18 jaar.

Je minder zorgtoeslag in 2014 krijgt?

Je [zorgtoeslag wordt in 2014 lager](#). Dit is onder andere omdat de premie voor de zorgverzekering lager is geworden, zo stelt het kabinet. De maximum zorgtoeslag wordt voor alleenstaanden Euro 865. Voor meerpersoonshuishoudens Euro 1.655.

De kentekencard vervangen wordt door een papieren kentekenbewijs?

Vanaf 1 januari 2014 komt er een [kentekencard](#) met chip. Deze gaat het huidige tweedelige papieren kentekenbewijs vervangen.

Accijns op diesel en LPG omhoog gaat?

Vanaf 1 januari 2014:

- gaan de [accijnstarieven](#) op diesel omhoog met 3 cent per liter;
- gaan de accijnstarieven op LPG omhoog met 7 cent per liter.

Geen post meer bezorgd wordt op maandag?

Vanaf 1 januari 2014 vervalt [de postbezorging op maandag](#). Het aantal verplichte bezorgdagen gaat hiermee van 6 naar 5 dagen. Rouwkaarten en medische post worden nog wel 6 dagen per week bezorgd.

Accijns op alcohol en tabak omhoog gaat?

Vanaf 1 januari 2014 gaan de [accijnstarieven](#) op bier, wijn, sherry, port en gedistilleerd met 5,75% omhoog. Vanaf januari 2015 gaan de accijnstarieven op een pakje sigaretten (19 stuks) en op een pakje shag (40 gr.) met ongeveer 9 cent omhoog.